NR. 5 · UKE 45 · 7. NOVEMBER 2026 · DEKKER 31. OKTOBER–7. NOVEMBER

Fremsyn

Ukemagasin om industripolitikk, IT/OT, digital suverenitet og fremtiden

UKENS HOVEDSAK · OT-SIKKERHET

Angriperne skrur opp varmen

For andre gang på tre uker har noen tatt over kjøleanleggene i europeiske butikker. Angrepene viser hvor sårbar gammel, nettilkoblet driftsteknologi er, og nå advarer også amerikanske myndigheter.

Natt til mandag 2. november ble kjøleanlegg i mer enn 100 butikker i Belgia, Estland, Irland, Luxembourg, Nederland og Sverige varmet opp, enkelte til 50 grader. Metoden var den samme som da rundt 700 franske supermarkeder ble rammet i oktober: fordamperne ble satt i avrimingsmodus.

De angrepne styringsenhetene er stort sett eldre modeller fra Danfoss og Copeland. Ifølge sikkerhetsforsker Kevin Beaumont kunne alle de rammede anleggene nås fra internett. Censys teller rundt 1000 eksponerte Danfoss StoreView-grensesnitt, 50 av dem i Sverige. 5. november ba CISA og FBI alle som er avhengige av kjølekjeden, om å fjerne styringssystemene fra det åpne nettet.

NSM mener norske dagligvarekjeder er godt sikret, men en håndfull bedrifter har ikke latt seg varsle. «Nå er tiden for å fase ut gammelt utstyr», sier NSM-direktør Arne Christian Haugstøyl. Angriperne stjal ingen data, men endret én innstilling i et anlegg ingen hadde tenkt på som IT.

LES MER → SecurityWeek: over 100 butikker rammet · Industrial Cyber: CISA og FBI advarer · Unit 42: eksponerte enheter · NSM: norske butikker godt sikret

I DENNE UTGAVEN

Industripolitikk · Norge og Norden
Industripolitikk · EU, Kina og USA
IT/OT og cybersikkerhet
Industriell KI og automasjon
Digital suverenitet
KI og arbeidsliv
Ukens idé
Rapporthylla: fremtid og analyse
Neste uke

UKENS TALL

100+
butikker i minst seks land fikk kjøleanlegget varmet opp natt til 2. november

40 av 41
lokale avstemninger om datasentre i USA endte med nei eller innstramming

€24 mill.
koster pilotanlegget for sjeldne jordarter fra Fensfeltet

3460
jobber kuttes hos bilunderleverandøren Schaeffler i Europa

INDUSTRIPOLITIKK · NORGE OG NORDEN

Datasentre, mineraler og nordisk kapital

DATASENTRE

Ap lover grep, men ikke når

Tirsdag stemte Stortinget ned hastebehandling av forslaget om midlertidig stans i nye datasentre, og fredag la Sp, SV, Rødt, MDG og KrF fram et nytt forslag som vil gi regjeringen rett til å avslå nettilknytning. Energiminister Terje Aasland lover tiltak «i løpet av kort tid», mens Tonje Brenna kaller full stans «en dårlig idé». Ifølge Mani Hussaini står datasentrene for over halvparten av reservasjonene av ny kraft.

Samme uke godkjente kommunalminister Bjørnar Skjæran reguleringsplanen for Eiktyr Industripark i Orkland, der det planlegges en batterifabrikk og et datasenter tre ganger større enn dagens største i Norge. Hvor strømmen skal komme fra, er ikke avklart. Energi- og miljøkomiteen behandler stansforslaget tirsdag.

LES MER → Bygg.no/NTB: «Vi har kontroll, men må ta grep» · ABC Nyheter: Aasland i Stortinget · Nettavisen: ja til Eiktyr

KRITISKE MINERALER

Pilotanlegg for Fensfeltet

Rare Earths Norway har tatt investeringsbeslutning om et pilotanlegg på Ulefoss som skal prøve ut hele prosessen fra malm til oksider av sjeldne jordarter. Prosjektet koster 24 millioner euro, hvorav 5,4 millioner kommer fra Innovasjon Norge og 1,9 millioner fra Telemark Utviklingsfond. Anlegget skal starte i tredje kvartal 2027, og selskapet sikter mot gruvedrift tidlig på 2030-tallet.

Ressursanslaget er nesten doblet til 15,9 millioner tonn oksider, og staten har lovet en reguleringsplan innen 2028. Prosjektet er et av få konkrete norske ledd i en europeisk magnetkjede, men veien fra pilot til gruve er fortsatt lang og kapitalkrevende.

LES MER → Rare Earths Norway: pressemelding · NRK: grønt lys på Fensfeltet

NORDEN

Nordisk næringsliv vil holde på kapitalen

Alliansen Nordic Compass, med støtte fra familiene Wallenberg og Herlin, samlet næringslivsledere, investorer og politikere i Göteborg. De anslår at nordiske vekstselskaper trenger opptil 35 milliarder euro i perioden 2027–2031, og at det mangler rundt 10 milliarder. Alliansen vil derfor ha et felles vekstfond og en integrert nordisk aksjehandel. På forsvarssiden vil Kongsberg, Saab, Patria, Nokia, Ericsson og Terma ha én nordisk anskaffelseskjede og rammeavtaler som betaler for produksjonskapasitet.

Initiativet er bransjens eget, og det bør leses som et partsinnlegg. Det er likevel et tydelig tegn på at kapitalflukt og oppskalering nå blir behandlet som industripolitikk.

LES MER → Reuters: Nordic Compass · Patria: nordisk forsvarsindustrimodell · The Gothenburg Statement

KINA

Myrseth ba om mer balansert handel

Næringsminister Cecilie Myrseth møtte handelsminister Wang Wentao i Beijing og tok opp markedsadgang og «en mer balansert handel». Delegasjonen omfattet blant andre Kongsberg Maritime og Yara, og den første forsendelsen med brunost er kommet til Shanghai. Det kom ingen konkrete avtaler om industri eller teknologi fra besøket.

LES MER → NFD: Myrseth i Kina

INDUSTRIPOLITIKK · EU, KINA OG USA

Valgresultat, femårsplan og bilkrise

USA

Demokratene vant, men tollen består

Demokratene tok både Representantenes hus og Senatet 3. november. Ifølge Alicia García-Herrero i Bruegel vil Kongressen neppe oppheve presidentens tollfullmakter, og dagens sektortoll blir stående. Sannsynligheten for nye tollsjokk blir likevel mindre. Carnegie viser til at en ny Section 301-undersøkelse av «strukturell overkapasitet» i 16 økonomier, inkludert europeiske, snart skal legges fram og trolig vil gi bred toll.

LES MER → Bruegel: A constrained Trump · Carnegie: tollpolitikken etter valget

KINA

Beijing dobler satsingen på nye industrier

Den nasjonale utviklings- og reformkommisjonen (NDRC) venter at produksjonen i de «nye bærende industriene» skal stige fra nær 6 til over 10 billioner yuan innen 2030. Produksjonen av integrerte kretser steg 23,3 prosent de tre første kvartalene, og høyteknologisk industri vokste med 14,3 prosent.

Samtidig samordner staten kinesiske gruvekjøp i utlandet. Ifølge Rhodium kjøpte kinesiske selskaper mineralressurser i utlandet for 8,8 milliarder dollar de tre første kvartalene, allerede det høyeste årlige nivået på flere år.

LES MER → Gov.cn/Xinhua: NDRC · CNBC: Kinas gruvestrategi

TYSKLAND

Schaeffler kutter 3460 jobber

Bilunderleverandøren Schaeffler legger ned fem anlegg og kutter 3460 stillinger i Europa, 2660 av dem i Tyskland. Fram mot 2028 skal den tyske kjernestyrken krympe med 18 prosent. Selskapet peker på svakere etterspørsel etter forbrenningsmotorer, langsommere elbilovergang og kinesisk konkurranse, og vil satse mer på forsvar og robotikk.

LES MER → CNBC: Schaeffler

HANDEL

Underskuddet med Kina er størst siden 2022

EUs varehandelsunderskudd med Kina var 103 milliarder euro i andre kvartal, det høyeste siden 2022. Importen var 154 milliarder euro, mens eksporten til Kina har falt med 11 prosentpoeng siden 2021. ABN Amro omtaler utviklingen som et «Kina-sjokk 2.0», og venter at EU tar i bruk flere handelsverktøy, med risiko for kinesiske mottiltak.

LES MER → Eurostat: handelen med Kina · ABN Amro: China Shock 2.0

IT/OT OG CYBERSIKKERHET

Leverandørkjeden er angrepsflaten

LEVERANDØRKJEDE

Tre år inne i Amadeus

En trusselaktør har hatt tilgang til systemene hos bookingleverandøren Amadeus i minst tre år, opplyser NSM. Det er lekket blant annet identitet, reiserute, passnummer og seteinformasjon. Sårbarheten ble lukket 23. september. NSM ber norske virksomheter vurdere hva lekkasjen betyr for deres egne reisende.

LES MER → NSM: reiseopplysninger kompromittert

CISA ICS

Kritisk hull i styringsprogramvare for kraftselskaper

CISA varslet 3. november om to sårbarheter i Subnet Solutions PowerSYSTEM Center, som brukes til å forvalte utstyr i energi- og industrianlegg. Den ene gir en innlogget bruker med lave rettigheter tilgang til administratorressurser. Sårbarhetene har CVSS-score 9, men kan ikke utnyttes direkte over nett, og det er ikke kjent at de er utnyttet.

LES MER → CISA: ICSA-26-307-01

INDUSTRIELL KI OG AUTOMASJON

Robotene blir geopolitikk

ROBOTIKK

Kina stanser salget av ABBs robotdivisjon

Kinas investeringskontroll har forbudt SoftBank å overta ABBs robotvirksomhet i Kina, som var en del av et kjøp til 5,4 milliarder dollar. Ifølge Financial Times var myndighetene bekymret for at eiendeler og data skulle bli overført til Japan. Saken viser at industrirobotene nå blir sett på som strategisk infrastruktur.

LES MER → Silicon Republic: Kina stopper kjøpet · ABB: oppdatering om salget

AUTOMASJON

Kongsberg leverer styringssystemet til Wisting

Kongsberg Maritime har fått kontrakten på sikkerhets- og automasjonssystemet til produksjonsskipet på Equinors Wisting-felt i Barentshavet. Det er nettopp den typen OT-system som må holde i tiår, og der sikkerhetsarkitekturen må være på plass fra første dag.

LES MER → Kongsberg Maritime: Wisting-kontrakt

KINA

«KI pluss» i gruver og beredskap

NDRC vil utvide initiativet «KI pluss» gjennom den nye femårsplanen og prioriterer gruvedrift, arbeid i høyden og beredskap. Det skal bygges nasjonale pilotbaser for KI i industri, energi, transport og helse. Kina satser altså på KI i fysisk drift mer enn på chatboter.

LES MER → Gov.cn/Xinhua: AI Plus

DIGITAL SUVERENITET

Viljen er der, tilliten mangler

OPINION

Europeerne vil ha kontroll, men tviler på EU

En ny undersøkelse fra Bertelsmann Stiftung med 16 795 svar fra alle EU-land viser at 72 prosent mener det er viktig at Europa kontrollerer sine viktigste digitale teknologier. 73 prosent er bekymret for at kritiske tjenester kan bli slått av utenfra. Bare 43 prosent tror EU lykkes med å regulere utenlandske tjenester, og bare 49 prosent kjenner begrepet digital suverenitet.

Forskjellene mellom de politiske leirene er store: 79 prosent i sentrum-venstre mener europeisk kontroll er viktig, mot 41 prosent på ytre høyre.

LES MER → TUM Think Tank: CTRL+ALT+Europe? · Bertelsmann: ekspertkommentarer

INFRASTRUKTUR

Nettet er flaskehalsen

GlobalData anslår at strømforbruket i verdens datasentre vil stige fra 590 TWh i 2025 til 1520 TWh i 2030. I Europas største knutepunkter kan det ta opptil ti år å få nettilknytning. Nett tar 5–15 år å bygge, mens et datasenter tar 1–3 år. For Norge betyr det at selve nettkapasiteten blir det knappe godet, og at fordelingen av den er et politisk valg.

LES MER → Data Center Knowledge: grensene for lokal kraft

KI OG ARBEIDSLIV

Påbud uten vedtak

UTVIKLERE

Halvparten føler seg pålagt å bruke KI

I kode24s lønns- og trivselsundersøkelse, med over 2000 svar, sier halvparten av utviklerne at de føler seg pålagt å bruke KI på jobb. «Ikke fordi det er en uttalt regel, men fordi det har blitt standarden», sier én av dem. EL og IT Forbundet advarer mot KI-press i arbeidslivet, og utvikler Christin Gorman advarer mot en kultur der tempoet bare øker.

LES MER → kode24: pålagt å bruke KI

REKRUTTERING

Frykten gjelder de unge

Tekna og Nito frykter at KI først og fremst fjerner juniorstillinger, og ber om kompetansebygging og dialog med de ansatte. Abelia viser til at 15 prosent av medlemmene sa at KI ga færre ansatte i 2025, mens 2 prosent sa det ga flere. «Vi må ikke forveksle at KI kan utføre flere oppgaver, med at vi trenger færre mennesker», sier Tekna-leder Elisabet Haugsbø.

LES MER → Dagbladet Børsen: arbeidsplassene til de unge

OECD

KI-gapet følger størrelse og alder

OECDs nye Digital Economy and Society Outlook viser at 20 prosent av bedrifter med minst ti ansatte brukte KI i 2025, mot 52 prosent av de store. 68 prosent av unge mellom 16 og 24 år bruker generativ KI, mot 14 prosent av dem mellom 55 og 74. Uten målrettet støtte vil gapet mellom små og store bedrifter vare ut tiåret, ifølge OECD.

LES MER → OECD: Digital Economy and Society Outlook 2026

UKENS IDÉ

Faste kritiske stemmer

PARIS MARX · DISCONNECT

Valget som ble en folkeavstemning om datasentre

Paris Marx mener teknologibransjen tapte valget i USA vel så mye som Trump. I en NBC-valgdagsmåling sa 56 prosent at KI og datasentre var avgjørende eller viktig for stemmen, og i Texas, Ohio og Georgia, hvor utbyggingen er størst, vant kandidater som ville ha moratorium. Ifølge CNBC endte 40 av 41 lokale avstemninger med nei eller innstramming. Ohio sto alene for 21 av avstemningene, og det er der OpenAI planlegger verdens største KI-campus.

Marx advarer om at bransjen vil tilpasse seg, med mer åpenhet om vann, nye kjølesystemer og pengestøtte til begge partier. Teksten gir et godt bakteppe for den norske debatten, der stansforslaget skal opp i komiteen.

LES MER → Disconnect: US midterms delivered a blow (delvis abonnement) · CNBC: 40 av 41 avstemninger

CORY DOCTOROW · PLURALISTIC

KI-knappen du trykker på ved et uhell

Doctorow beskriver det han kaller «fatfinger-økonomien»: knappene du bruker oftest, blir byttet ut med KI-funksjoner du ikke har bedt om. Han ser det som et resultat av interne måltall. Når bonusen avhenger av hvor mange som klikker på KI-knappen, blir knappen plassert der du trykker uansett, akkurat slik det skjedde med Google Plus. Etter hans syn er det dette som får bruksstatistikken for KI til å se så imponerende ut.

LES MER → Pluralistic: The AI fatfinger economy

RAPPORTHYLLA: FREMTID OG ANALYSE

Lesning for helgen

OECD

Digital Economy and Society Outlook 2026

Rapporten gir et bredt tallgrunnlag om KI-bruk, sky, digitale strategier og investeringer. Risikokapitalen til KI-infrastruktur mer enn doblet seg til 124 milliarder dollar i 2025, og cybersikkerhet er nå det nest viktigste digitalpolitiske målet.

LES MER → OECD: pressemelding og rapport

RHODIUM GROUP

Kinesiske investeringer i utlandet, tredje kvartal

Kinesiske selskaper annonserte 143 investeringer i utlandet til 23,1 milliarder dollar. Den største europeiske var Gotions kjøp av 49 prosent av Volkswagens batterifabrikk i Valencia. Rapporten gir god oversikt over hvem som bygger den europeiske batterikjeden.

LES MER → Rhodium: Q3 2026 Update

CORY DOCTOROW

Without CDA 230, Facebook will own the internet forever

Doctorow argumenterer for at det å fjerne plattformenes ansvarsfrihet vil styrke de største selskapene, fordi bare de har råd til juridisk risiko. Små nettsamfunn blir de første ofrene. Teksten er et nyttig motstykke til europeisk plattformregulering.

LES MER → Pluralistic: see you in court

NESTE UKE

Dette følger Fremsyn med på

10. NOVEMBER

Kinas pause i eksportkontrollen løper ut

Pausen i de utvidede eksportkontrollene på sjeldne jordarter fra oktober 2025 løper ut. Handelsavtalen mellom USA og Kina er forlenget til 10. januar, men det er ikke kunngjort noen formell forlengelse av pausen.

LES MER → Technology.org: pausen løper ut 10. november

10. NOVEMBER

Datasenterstans i komiteen

Energi- og miljøkomiteen bestemmer hvordan forslaget om midlertidig stans i datasentre skal behandles. Rødt vil ha innstilling 24. november.

LES MER → Dagsavisen/NTB: Rødt krever rask avklaring

SENEST 12. NOVEMBER

Sveriges budsjett for 2027

Den svenske regjeringen legger fram budsjettproposisjonen. Fremsyn følger med på Industriklivet og kraftpolitikken.

LES MER → Regeringen: statens budget

16. NOVEMBER

Forum om digital suverenitet i Brussel

EU-kommisjonens forskningssenter samler forskere og politikere til et heldagsforum om europeisk digital suverenitet.

LES MER → EU: Digital Sovereignty Science for Policy Forum